

การพัฒนาเมืองขอนแก่นตามแนวคิดการพัฒนาย่านสร้างสรรค์
กรณีศึกษา ย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
The development of Khon Kaen City through the Creative District
Concept: A Case Study of Sri Chan District, Khon Kaen City,
Khon Kaen Province

[Received: December 22, 2023; Revised: February 7, 2024; Accepted: February 12, 2024]

นวลจันทร์ วรรณพราหมณ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น,

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Nualchan Wannapram

Master of Public Administration Program,

College of Local Administration,

Khon Kaen University

ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวาสุ

รองศาสตราจารย์,

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น,

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Supawathankorn Wongthnavasu

Associate Professor,

College of Local Administration,

Khon Kaen University

CORRESPONDING AUTHOR

Supawathankorn Wongthnavasu, Associate Professor, College of Local Administration,

Khon Kaen University, Thailand. E-mail: supawata@kku.ac.th, nualng@kku.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาและสภาพปัจจุบันในการพัฒนาย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น และ 2) เพื่อถอดบทเรียนและเสนอแนวทางในการดำเนินงานของการพัฒนาย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์เป็นการวิจัยเชิงแบบผสมระหว่างการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในส่วนของการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) มีการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และการพัฒนาที่ผ่านมา ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้ทำการสำรวจและศึกษาโครงการย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการประชุมกลุ่มย่อย (Group Discussion) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาย่านสร้างสรรค์ในเมืองขอนแก่น ได้มีการดำเนินการที่เรียกว่า ย่านสร้างสรรค์ศรีจันทร์ ซึ่งย่านนี้เคยเป็นถนนสายสำคัญของเมืองขอนแก่น เป็นศูนย์กลางหลัก และเป็นที่ตั้งของทั้งศูนย์ราชการ มีธุรกิจการค้าต่าง ๆ เมื่อศูนย์ราชการย้ายออกไป และเมืองเจริญเติบโตมีการขยายตัวเมืองออกไป ทำให้ธุรกิจการค้าในย่านศรีจันทร์ซบเซา การพัฒนาย่านศรีจันทร์ ได้มีการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่หลากหลายรูปแบบ ส่งผลให้โครงการนี้ช่วยให้ย่านศรีจันทร์มีการพัฒนา และกลับมามีชีวิตชีวามากขึ้น ปัจจัยและเงื่อนไขที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของการพัฒนาย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1) ความพร้อมและศักยภาพของพื้นที่ 2) การเริ่มต้นที่ค้นหาปัญหาและความต้องการเพื่อหาแนวร่วมการ 3) สร้างการมีส่วนร่วมและความร่วมมือในการทำงาน 4) การสนับสนุนจากภาคีที่เกี่ยวข้องและทรศนะของหน่วยงานภายนอกที่มีต่อเมือง และ 5) การยอมรับของชุมชน ผู้ประกอบการ ร้านค้า และประชาชน

คำสำคัญ: ถอดบทเรียนการพัฒนา; ความร่วมมือ; ย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์

Abstract

The purposes of the research were; to investigate the history and the status of Srichan Creative District project in Mueang District, Khon Kaen Province, to find the lesson learned and to provide the guideline for develop Srichan Creative District. This research is mixed-methods approach combining documentary research and qualitative research. In the documentary research component, historical information about the Srichan area and its past developments was collected. Qualitative methods were employed to gather information on the experiences and knowledge of stakeholders involved in the development of the neighborhood. This qualitative approach allows for a deeper understanding of the subjective perspectives and insights of those engaged in the Srichan Creative District Project. The research findings showed that; the development of the Srichan Creative District in Khon Kaen involved a project known as the Srichan Creative District. This road had historically been a main route in Khon Kaen, as a central artery through the city. Over time, as government centers relocated and the city expanded, the commercial activity in the area dwindled. The past development efforts in the Srichan area encompassed a variety of activities conducted in different ways. The project has contributed to the improvement and vitality of the Srichan Creative District. The lessons learned from the development operations of the Srichan Creative District can be categorized into five key factors: 1) Readiness and Potential of the Area, 2) Starting to Search for Problems and Needs, 3) Creating Participation and Cooperation in Work, 4) Support from Relevant Partners and External Agencies: and 5) Acceptance of the Community, Entrepreneurs, Shops, and Citizens. The commitment and support from the community, business owners, businesses, and residents are vital for the sustained success and acceptance of the developed area. These 5 keys actors affect to the success of the project.

Keywords: lessons learned, Cooperation, Srichan Creative District

บทนำ

ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา การพัฒนาเมืองได้นำแนวคิดเรื่อง ความสร้างสรรค์มาเป็นกลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจรู้จักกันภายใต้ชื่อเมืองสร้างสรรค์ (Creative City) ซึ่งหลายประเทศได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเมือง โดยรูปแบบและวิธีการ คือ การเชื่อมโยงกลุ่มคนทำงานสร้างสรรค์และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์มาผนวกเข้ากับลักษณะทางกายภาพของเมือง ซึ่งการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์มีหลากหลายรูปแบบ หลายเมืองประสบความสำเร็จแต่มีอีกหลายเมืองที่ประสบปัญหาและไม่สามารถบรรลุเป้าหมายให้เกิดผลได้ ดังนั้น จึงมีการทบทวนกระบวนการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์จนกระทั่งทำให้เกิดข้อเสนอให้พัฒนาเมืองเป็นไปตามแนวทางการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ในระดับย่านหรือพัฒนาในพื้นที่เฉพาะหรือพื้นที่ส่วนหนึ่งของเมือง ที่เรียกว่า ย่านสร้างสรรค์ (Creative District) ซึ่งย่านสร้างสรรค์ หมายถึง พื้นที่ที่ใช้ประโยชน์จากความคิดสร้างสรรค์และระบบนิเวศสร้างสรรค์เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่ (ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ, 2560)

ประเทศไทยมีการพัฒนาย่านสร้างสรรค์ที่เริ่มเห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนอยู่หลายแห่ง โดยมี 3 แห่ง เป็นกรณีศึกษาที่ดี ได้แก่ เจริญกรุง บางแสน และเชียงใหม่ ซึ่งย่านสร้างสรรค์ที่มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงระดับโลก ได้แก่ "เจริญกรุง" ซึ่งเป็นการพัฒนาพื้นที่บริเวณเจริญกรุง – บางรัก – คลองสาน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวให้กลายเป็นย่านสร้างสรรค์อย่างเต็มรูปแบบภายใน 5 ปี สามารถดึงดูดนักลงทุน ผู้ประกอบการต่าง ๆ ให้มาสร้างธุรกิจใหม่ และเป็นจุดศูนย์รวมของนักคิด นักสร้างสรรค์ นักออกแบบ โดยการพัฒนานั้นเกิดจากความร่วมมือที่ระหว่างภาครัฐและเอกชน (ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ, 2560) อาทิ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ Thailand Creative & Design Center (TCDC) เดอะแจมแฟคทอรี (The Jam Factory) ห้างสรรพสินค้าไอคอนสยาม (Icon Siam) รวมไปถึงโรงแรม ร้านอาหาร และแกลลอรีต่าง ๆ มากมายภายในบริเวณดังกล่าว จนนำไปสู่การจัดตั้งมูลนิธิย่านสร้างสรรค์ (Creative District Foundation) ที่สามารถถือได้ว่าเป็นต้นแบบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม (นันทกานต์ ทองวานิช, 2560)

เมืองขอนแก่น ไม่ได้มีต้นทุนในเรื่องอาคารสถาปัตยกรรมเก่าแก่ อาคารบ้านเรือนไม่ได้เก่าแก่มากนัก เมื่อเทียบกับย่านเมืองเก่าขึ้นชื่อในหลายพื้นที่ เช่น เชียงใหม่ สงขลา ภูเก็ต ฯลฯ และผลจากการพัฒนาจนกระทั่งเกิดขอนแก่นโมเดล เป็นกระบวนการที่ค่อย ๆ เป็นค่อยไปและมีวิธีการทำที่เป็นกระบวนการชัดเจน โดยใช้คำว่า เมืองอัจฉริยะหรือ Smart City มาเป็นต้นแบบในการพัฒนาโดยในการพัฒนากระทำโดยภาคเอกชน ร่วมกันกับภาครัฐ มีกระบวนการ มีแผนธุรกิจต่าง ๆ เพื่อที่จะทำให้เกิดการเติบโตของธุรกิจท้องถิ่นเกิดจากความต้องการและดำเนินการโดยคนท้องถิ่นเอง อันเป็นการพัฒนาจากข้างล่างขึ้นข้างบน (จังหวัดขอนแก่น, 2562) ซึ่งในการพัฒนาเมืองขอนแก่นให้เป็นเมืองอัจฉริยะ มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1) ลักษณะหนึ่งคือการสร้างเมืองใหม่ ที่อยู่บนแนวรถไฟฟ้า ซึ่งจะอยู่ในเขตการพัฒนาเมืองใหม่ และ 2) การพัฒนาย่านเมืองเดิม ที่คนในเมืองคุ้นเคยในบริเวณที่เป็นถนนย่านที่เขาเรียก downtown DOWNTOWN ซึ่งทุกเมืองจะมี downtown หรือบริเวณที่เรียกว่า ย่าน เมืองเก่า ซึ่งทุก ๆ เมืองมีอยู่ (พุฒิสรรค์ กันยาพันธ์, 2563) ซึ่งการพัฒนาขอนแก่นให้เป็นเมืองอัจฉริยะตาม

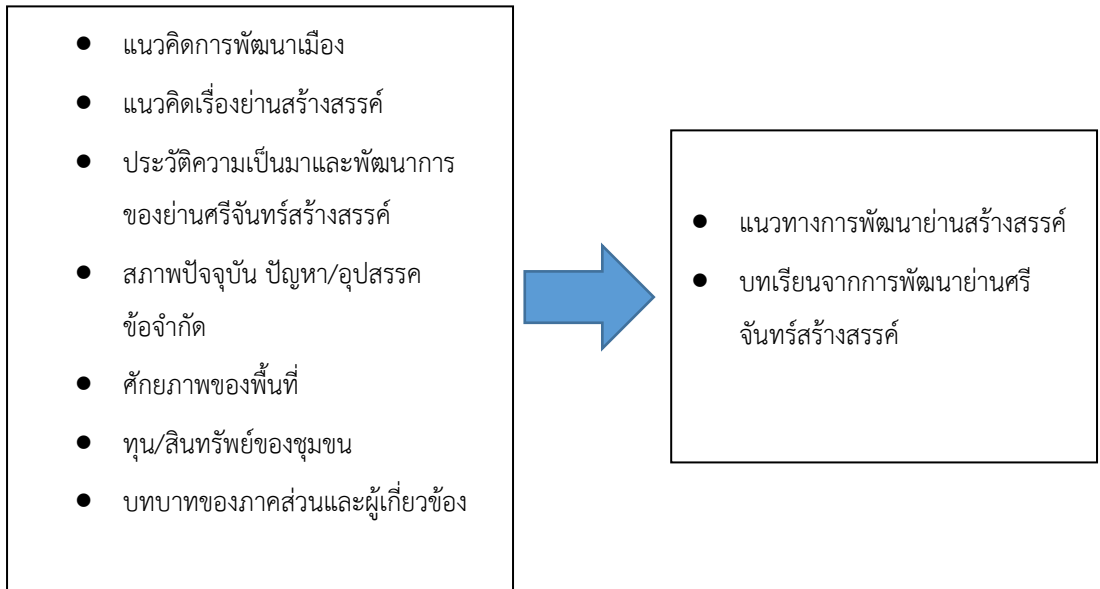
แนวทางขอนแก่นโมเดลนั้น มีการดำเนินงานไปพร้อม ๆ กัน ทั้งในส่วนที่ทำโครงสร้างขนาดใหญ่จำเป็นต้องรองรับประมาณจากส่วนกลาง และกระบวนการทางกฎหมายต่าง ๆ แต่ในการพัฒนาเมืองจริง ๆ แล้วไม่ใช่แค่การพัฒนาถนนหนทาง หรือ ทางเท้า ท่อน้ำ แต่การพัฒนาเศรษฐกิจของเมืองโดยใช้พื้นที่ “ย่าน” เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งต้องให้ผู้บริหารเมืองให้ความสำคัญด้วย (รวี หาญเผชิญ, 2560) ในขณะเดียวกัน การพัฒนาย่านเมืองเดิมให้เป็นย่านสร้างสรรค์ก็เป็นการดำเนินการอีกแนวทางหนึ่งที่ควบคู่กันของการพัฒนาเมืองขอนแก่นด้วย ซึ่งฤชณ ฝิโลปกรณ์ และระวี หาญเผชิญ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างความร่วมมือในมิติการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ของผู้คน กรณีศึกษาย่านศรีจันทร์ และได้พบว่า ในการพัฒนาย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ได้ก่อให้เกิดการสร้างพื้นที่สื่อสารออนไลน์ของหลายกลุ่มคน ที่นำไปสู่การมีความรู้สึกมีส่วนร่วม ซึ่งในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยต้องการหาคำตอบว่า ผลจากการพัฒนาย่านสร้างสรรค์ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา ในทรรศนะของกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัยนี้ มีความเห็นอย่างไรต่อสภาพปัจจุบัน ผลจากการพัฒนา ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิตของผู้คนที่อยู่อาศัยและผู้ประกอบการ และธุรกิจในพื้นที่นี้อย่างไรบ้าง และในการดำเนินงานมีใครเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานบ้าง รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องโดยตรงได้เรียนรู้อะไรบ้าง เพื่อถอดบทเรียนในการดำเนินงานเมืองสร้างสรรค์ศรีจันทร์ขอนแก่นว่า จะสามารถนำไปสู่การสร้างเมืองสร้างสรรค์ที่ประสบความสำเร็จได้หรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาและสภาพปัจจุบันในการพัฒนาย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น
- 2) เพื่อถอดบทเรียนในการดำเนินงานและเสนอแนวทางในการดำเนินงานของการพัฒนาย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ ต้องการที่จะชี้ให้เห็นว่า ในการพัฒนาเมืองตามแนวทางการสร้างเมืองสร้างสรรค์ในพื้นที่ย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ ได้นำแนวคิด การพัฒนาเมือง การมีส่วนร่วมในการทำงาน และการสร้างความร่วมมือมาใช้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาได้อย่างไร

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดปัญหาการวิจัย
2. ศึกษา ทบทวน วรรณกรรมเกี่ยวกับการวิจัย กำหนดกรอบแนวคิด จัดทำเครื่องมือในการวิจัย
3. เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย และตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน
4. นำข้อมูลที่ได้มาจำแนก จัดหมวดหมู่
5. เรียบเรียงและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
6. จัดทำรายงานผลการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงแบบผสมระหว่างการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รวมไปถึงการศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของพื้นที่ และศักยภาพของพื้นที่ที่จะสามารถพัฒนาและนำไปสู่การพัฒนาเป็นย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์

ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยคือแบบแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและแบบสนทนากลุ่มย่อย โดยผู้วิจัยได้จัดเตรียมประเด็นคำถามเพื่อให้ได้คำตอบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้แก่ ประวัติ

ความเป็นมา พัฒนาการ สภาพปัจจุบัน ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จ และเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและนำไปสู่ความสำเร็จในการเป็นย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เนื่องจากการเป็นการศึกษาแบบกรณีศึกษากรณีเดียวแบบองค์รวม (Holistic Single Case Study) ที่ได้มีการดำเนินงานมาแล้วระยะหนึ่ง มีผลการดำเนินงาน และรายงาน มีบันทึกการประชุม และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะได้ค้นคว้าข้อมูลด้านเอกสารเพิ่มเติม ทั้งในเชิงปฐมภูมิและทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์แก่การศึกษา ซึ่งจำแนกได้ 4 ประเภท ดังนี้

(1) เอกสารวิชาการ ได้แก่ หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระ รายงานการวิจัย รวมทั้งบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาย่านสร้างสรรค์ ซึ่งสืบค้นจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อาทิ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น ห้องสมุดวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ออนไลน์ และระบบคลังข้อมูลงานวิจัยไทยออนไลน์ เอกสารวิชาการ องค์ความรู้ที่เผยแพร่ในลักษณะสารสนเทศบนเว็บไซต์ เป็นต้น

(2) เอกสารทางราชการและบันทึกรายงานผลการดำเนินงานต่าง ๆ ได้แก่ รายงานผลการปฏิบัติงานของคณะทำงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บันทึกรายงานการประชุม บันทึกรายงานประจำเดือนของคณะทำงาน เป็นต้น

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการทำสนทนากลุ่มย่อยด้วยตนเอง ร่วมกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยมีการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการนำแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตการณ์ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญระดับรองศาสตราจารย์ จำนวน 2 ท่าน พร้อมกับทดลองใช้ก่อนการสัมภาษณ์จริง ซึ่งในการสัมภาษณ์ได้ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะจงในลักษณะกึ่งโครงสร้าง (semi structured Interview) เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้มีส่วนร่วมในการสัมภาษณ์ ในลักษณะการสื่อสารสองทาง ในการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ ผู้ที่ตกเป็นตัวอย่างจะได้มีการประชุม ทบทวนผลการดำเนินงาน การวางแผน การดำเนินงานในอนาคต ซึ่งการสังเกตการณ์จะทำให้เข้าใจถึงบรรยากาศ สภาพแวดล้อม ลักษณะการดำเนินงาน บุคลิกภาพ การมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกลุ่มตัวอย่าง ในลักษณะวิถีชีวิตของผู้คนที่มาใช้พื้นที่บริเวณนี้ โดยในการสังเกตการณ์ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยการเดินเท้าเพื่อทำความเข้าใจเนื้อพื้นที่โดยรอบ เพื่อให้สามารถทำความเข้าใจและมองเห็นวิถีชีวิตของผู้คนหลากหลายที่แตกต่างกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและซึมซับ อันจะนำไปสู่การตีความหมาย และจะทำให้คิดเชื่อมโยง เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถทำการตีความจากเนื้อหาสาระที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

กลุ่มเป้าหมาย/ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ผู้ให้ข้อมูล ที่ใช้ในการวิจัยนี้ จำแนกเป็น 2 กลุ่มแรก คือ

1. กลุ่มแกนนำคณะกรรมการดำเนินโครงการพัฒนาย่านศรีจันทร์ ที่เรียกว่า กลุ่มศรีจันทร์คลับ ที่ก่อตั้งขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ.2562 เพื่อขับเคลื่อนการฟื้นฟูเศรษฐกิจในย่านเมืองเก่าของจังหวัด ขอนแก่นหรือ “ย่านศรีจันทร์” ให้กลายเป็นย่าน “ศรีจันทร์สร้างสรรค์” สอดคล้องกับยุคสมัยใหม่อย่างสมดุล โดยมีคณะทำงานหลัก

ในกลุ่มศรีจันทร์คลับ ประกอบด้วย 7 องค์กรหลัก ได้แก่ 1) เทศบาลนครขอนแก่น 2) กรมธนารักษ์ 3) สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) (Creative Economic Agency: CEA) 4) มหาวิทยาลัยขอนแก่น 5) กลุ่มสถาปนิก HD 6) บริษัทมิตรผล และ 7) บริษัทขอนแก่นพัฒนาเมือง (KKTT) ที่ได้มีการระดมทรัพยากรและจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจย่านเมืองเก่าศรีจันทร์ร่วมกันมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2559 (ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ, สุรเดช ทวีแสงสกุลไทย และสุรียานนท์ พลสมิ, 2564) ซึ่งกลุ่มนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการการสนทนากลุ่มย่อย (Group Discussion) และการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมประจำเดือนของกลุ่ม

2. กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและได้รับผลกระทบจากการพัฒนาย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ ซึ่งในกลุ่มนี้ ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยกลุ่มที่ 2 นี้ประกอบด้วย 1) เจ้าของอาคาร เจ้าของสถานที่ที่ตั้งอยู่ในย่านศรีจันทร์ 2) ประชาชนผู้อาศัย 3) ผู้ประกอบการค้า และ 4) ผู้ใช้แรงงานที่ทำงานอยู่ในย่านนี้ ทั้งที่พักอาศัยและไม่ได้พักอาศัยอยู่ในย่านนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องด้วยงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบเฉพาะเจาะจงกรณีเดียว และผู้ที่ตกเป็นตัวอย่างของการวิจัยเป็นผู้ให้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจง ดังนั้น ข้อมูลที่ได้มาทั้งจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มย่อย จำเป็นที่ต้องมีการวิเคราะห์อย่างละเอียด ผู้วิจัยจึงจะนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ แยกกลุ่มความคิดเห็น ตีความ แล้วจึงวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content Analysis) ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาเรียบเรียง และนำเสนอโดยวิธีการพรรณนา สรุป และพัฒนาเป็นข้อเสนอแนะ และหาแนวทางในการพัฒนาต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในการพัฒนาย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น

ความเป็นมาของโครงการ

ย่านศรีจันทร์ เป็นย่านแรกในขอนแก่นที่ได้รับการเลือกมาพัฒนาย่านสร้างสรรค์ เพราะเป็นย่านคาวนทาวน์ใจกลางเมือง เป็นย่านธุรกิจที่สำคัญ มีโครงสร้างที่สมบูรณ์ ก่อนที่จะพัฒนาย่านนี้ มีคนมองเห็นมูลค่า เช่น มีโครงการจะก่อสร้างบาร์ลับใจกลางเมือง หรือบาร์เพลงแจ๊ส ในย่านนี้ ก่อนที่คณะทำงานศรีจันทร์คลับจะเข้าไปพัฒนาพื้นที่ ซึ่งเป้าหมายของการพัฒนาย่านสร้างสรรค์ศรีจันทร์ คือ จะทำอะไรให้คนขอนแก่นเองได้กลับมาฟื้นฟูย่านที่ตัวเองเคยเกิดและเติบโตอยู่ให้กลับมามีชีวิตชีวาในบริบทใหม่ หลักการที่ใช้ คือ การนำแนวคิดของการเอาความคิดสร้างสรรค์เข้ามาพัฒนาพื้นที่ โดยกลุ่มคนที่ได้ดึงเข้ามาร่วมทำงานด้วย กลุ่มแรกเลยคือเป็นคนขอนแก่นโดยเฉพาะกลุ่มเด็กและคนรุ่นใหม่ที่ต้องการที่จะใช้ชีวิตในรูปแบบของวิถีชีวิตแบบใหม่ ๆ หลังจากนั้นจึงขยายผลไปสู่การดึงคนในกลุ่มอื่น โดยเป้าหมายในตอนแรก คือ เพื่อดึงดูดให้มันักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เข้ามาในพื้นที่มากขึ้น

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในการพัฒนาย่านศรีจันทร์นั้น ได้มีการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การตั้งคณะทำงานและการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ดังที่กล่าวมาข้างต้น การจัดประกวดออกแบบพื้นที่สาธารณะ การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การประชุมคณะทำงานหลาย ๆ ครั้ง การจัดเวทีสาธารณะขนาดเล็กและการจัดเวทีสาธารณะใหญ่ การระดมความคิดเห็น การถ่ายทอดองค์ความรู้ มีการจัดกิจกรรมย่อย การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาย่านรอบพื้นที่ การฉายภาพอนาคต เป็นต้น

การพัฒนาย่านสร้างสรรค์ในเมืองขอนแก่น ได้มีการดำเนินการที่เรียกว่า ย่านสร้างสรรค์ศรีจันทร์ ซึ่งเป็นโครงการสำรวจเส้นทางถนนศรีจันทร์ อันเป็นถนนสายสำคัญที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นลมหายใจหลักของเมืองขอนแก่น ถนนเส้นนี้ทอดผ่านใจกลางเมืองขอนแก่น ซึ่งมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ และจำนวนประชากรที่หนาแน่น ก่อให้เกิดการขยายตัวของเมืองออกไปอย่างรวดเร็ว ย่านที่เคยเป็นศูนย์กลางหลักอันเคยเป็นที่ตั้งของทั้งศูนย์ราชการ ศาล โรงเรียน สถานีตำรวจ อนามัย เทศบาล และธุรกิจการค้าต่าง ๆ เมื่อศูนย์ราชการต่าง ๆ ย้ายออกไป ธุรกิจการค้าในย่านนี้จึงเริ่มซบเซา ร้านที่เคยคึกคักค่อย ๆ หายยบปิดกิจการลงไปอย่างน่าเสียดาย (อาศิรา พนาราม, 2562) ย่านถนนศรีจันทร์นั้น เรียกได้ว่า เป็นถนนที่อยู่ใจกลางใจกลางเมืองขอนแก่น ความยาวจะคล้ายกับถนนเจริญกรุงแล้วในอดีตยังเป็นย่านการค้าดั้งเดิม ซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและศูนย์รวมของวัฒนธรรม มีโรงเรียน ร้านหนังสือ โรงภาพยนตร์ ร้านค้า ร้านอาหารหลายแห่งตั้งอยู่บนถนนเส้นนี้ แต่เมื่อเมืองถูกขยายขึ้น ถนนเส้นนี้จึงไม่คึกคักเหมือนแต่ก่อนเนื่องจากความเจริญ ดึกอาคารใหญ่ ๆ ไปตั้งอยู่บนอีกเส้นหนึ่ง การพัฒนากระจายไปตามถนนหลัก เช่น ถนนมะลิวัลย์ ถนนมิตรภาพ ถนนประชาสโมสร และถนนอื่น ๆ ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จึงได้เกิดการพัฒนา ย่านนี้ให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ภายใต้ชื่อ “ขอนแก่น x ศรีจันทร์” เพื่อรื้อฟื้นถนนสายเศรษฐกิจที่เคยคึกคักในอดีตให้กลับมามีชีวิตชีวากครั้ง โดยได้มีการวางแผนพัฒนาย่านสร้างสรรค์ศรีจันทร์เบื้องต้น 3 ระยะ ได้แก่ แผนระยะสั้นที่เน้นสร้างการรับรู้ แผนระยะกลางที่เน้นกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนไหว และแผนระยะยาวที่เน้นสร้างการมีส่วนร่วมและต่อยอดพัฒนาสู่การเป็นย่านสร้างสรรค์ (เทศบาลนครขอนแก่น, 2565)

โครงการศรีจันทร์คลับ (Srichan Club) เป็น 1 ใน 5 โครงการต้นแบบ (Co-Create Srichan) เพื่อต่อยอดและทดสอบแนวคิดสู่การขับเคลื่อนย่านสร้างสรรค์ศรีจันทร์อย่างเป็นรูปธรรมด้วยความร่วมมือของหน่วยงานหลากหลายองค์กรที่ต่างมองเห็นโอกาส ศักยภาพ ความท้าทาย และความเป็นไปได้ ถนนศรีจันทร์จึงได้รับเลือกอย่างเป็นเอกฉันท์ที่จะเป็นย่านที่ชาวขอนแก่นจะร่วมมือกันพลิกฟื้นคืนลมหายใจให้อีกครั้ง ในการดำเนินงานเพื่อร่วมพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ของเมืองขอนแก่นได้มีหลายภาคส่วนเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย 5 คณะทำงานหลัก อันได้แก่ (1) คณะทำงานด้านงบประมาณและการสนับสนุน (2) คณะทำงานด้านกลยุทธ์ แนวคิด และเนื้อหา (3) คณะทำงานด้านการส่งเสริมธุรกิจย่าน (4) คณะทำงานด้านกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในย่าน และ (5) คณะทำงานด้านสื่อประชาสัมพันธ์ (ภารดี ตั้งแตง, 2562)

กลุ่มศรีจันทร์คลับนี้ มีสมาชิกเครือข่ายกว่า 120 คน ซึ่งมาจากหลากหลายองค์กร และมีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ผ่านกลไก ช่องทางในการสื่อสาร Srichan Club ได้แก่ 1) Srichan Club Line Group สื่อสังคมออนไลน์ที่ถูกใช้เป็นช่องทางในการสื่อสาร พูดคุย แลกเปลี่ยน แนวคิด โครงการในการพัฒนาย่านของสมาชิก 2) Srichan Club Facebook Fanpage เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ถูกใช้เป็นพื้นที่เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ กิจกรรม บทความต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในย่าน และ 3) Srichan Club Meeting คือเวทีการประชุมสมาชิกเพื่อนำเสนอ แลกเปลี่ยน ต่อยอดแนวคิดโครงการต่าง ๆ ที่ผลักดันให้ย่านพัฒนาอย่างยั่งยืนจากทุกภาคส่วนด้วยกระบวนการการมีส่วนร่วม (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน), 2566)

ภาพที่ 2 ย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์

ที่มา : ปรับปรุงจาก สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) (ม.ป.ป.)

จากภาพที่ 2 แสดงแผนที่และอาณาเขตบริเวณถนนศรีจันทร์ที่ถูกพัฒนาตามแนวทางย่านสร้างสรรค์ ซึ่งมีชื่อว่า ย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์

2. ปัจจัยและเงื่อนไขที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของการพัฒนาย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์

งานวิจัยนี้ ตั้งอยู่บนคติฐานที่ว่า ในการจะพัฒนาเมืองขอนแก่นนั้น ผู้คนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องเห็นภาพร่วมกัน ในระยะแรก จึงได้นำเทคนิค การออกแบบความคิด (Design Thinking) มาใช้ในการออกแบบเมืองให้น่าอยู่ ซึ่งแนวคิดหลักที่ถูกนำมาใช้ในการทำงานของคณะทำงาน คือ การสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ซึ่งหมายถึง ผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น ผู้ประกอบธุรกิจร้านค้า และผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ และการหาแนวร่วม แรงสนับสนุนในการทำงาน ซึ่งปัจจัยและเงื่อนไขที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของการพัฒนาย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ ประกอบด้วย ปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ รายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปประเด็นปัจจัยและเงื่อนไขที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของการพัฒนาย่านศรีจันทร์
สร้างสรรค์

ประเด็น	รายละเอียด
ความพร้อมและศักยภาพของพื้นที่	จังหวัดขอนแก่น ถือเป็นเมืองศิลปวัฒนธรรมอีสานอีกแห่ง และยังเป็นชุมทางการเดินทางคมนาคม ทั้งรถโดยสารสาธารณะ รถทัวร์ รถไฟ เครื่องบิน ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งทำให้ขอนแก่นเป็นอีกเมืองที่เติบโตอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดด การพัฒนาขอนแก่นเมืองตามแนวทางอัจฉริยะประสบความสำเร็จจนกระทั่งทำให้เกิด ขอนแก่นโมเดล ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเมืองขอนแก่นให้มีความยั่งยืนนั้นคือ ปัจจัยฐานราก (Grounded Factors) และความร่วมมือแบบบูรณาการ (Integrated Collaboration) และปัจจัยเงื่อนไขสำคัญที่ขาดไม่ได้ คือ นำไปสู่การวางแผนร่วมกัน (Collaboration planning) (ศุภวัฒนากร วงศ์ธนาสุ, สุรเดช ทวีแสงสกุลไทย และ สุรียานนท์ พลสม, 2564)
การเริ่มต้นด้วยการค้นหาปัญหาและความต้องการเพื่อหาแนวร่วม	ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน มีทรรศนะต่อเมืองว่า เมืองขอนแก่นมีการเจริญเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นไปตามวัฏจักรของความเป็นเมือง ดังนั้น ในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาเมืองต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นและใช้ชีวิตอยู่ในเมือง มิใช่การใช้การบริหารคิดและกำหนดนโยบายขึ้นมาเองในห้องประชุมแล้วนำนโยบายมาใช้กับประชาชน การทำงานของโครงการเริ่มต้นที่กระบวนการมีส่วนร่วมเข้ามาเพื่อได้ข้อมูลเชิงลึกใน 1 ปีแรก ซึ่งทำให้พบว่า ปัญหาของถนนศรีจันทร์มีอยู่ 6-7 ประเด็น และมีการดึงคนจากหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม และเริ่มด้วยการการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีส่วนร่วมและมีการต่อยอดได้
	กระบวนการที่ใช้ในระยะเริ่มต้น คือ การจัดเวทีเพื่อรวบรวมความคิดเห็นของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยในการประชุมครั้งแรกมีผู้สนใจเข้าร่วมการประชุมกว่า 500 คน ประกอบด้วย ภาคประชาชน นักธุรกิจ ผู้ประกอบการ นักเรียน นักศึกษา ผู้อยู่อาศัย และผู้ที่เข้ามาทำงานในพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น และหน่วยงานราชการในพื้นที่ มาทำกระบวนการออกแบบความคิดเพื่อร่วมกันกำหนดปัญหาและหาทางออกร่วมกัน และมีการนำเสนอวิธีการที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของเมือง ซึ่งผลที่ได้จากการจัดเวทีในครั้งแรก คือ ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นพ้องต้องกัน 2 เรื่องหลัก คือ 1) ควรมีการฟื้นฟูเมืองเก่าและ 2) การแก้ปัญหาความยากจน ซึ่งความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่

ประเด็น	รายละเอียด
	เสนอมาในเวทีการประชุมรับฟังความคิดเห็นครั้งนี้ สอดคล้องกับภารกิจแรกของคณะทำงาน คือ การฟื้นฟูเมืองเก่า ซึ่งย่านเมืองเก่าที่กล่าวมานั้น หมายความว่าบริเวณถนนศรีจันทร์ ถนนหน้าเมือง ถนนกลางเมือง ถนนประชาสโมสรหน้าที่ว่าการอำเภอเมืองขอนแก่น ซึ่งทุกที่ที่กล่าวมา แต่ละย่านมีกิจกรรมในแต่ละพื้นที่ เป็นวิถีชีวิตใหม่และรูปแบบการใช้งานไลฟ์สไตล์ (Life Style) ของพื้นที่ที่แตกต่างกัน ซึ่งคณะทำงานโครงการได้มีการประชุมในหลายครั้งต่อมา จนได้ข้อสรุปว่า จะร่วมกันฟื้นฟูย่านเมืองเก่าของเมืองขอนแก่น ซึ่งหมายถึง ย่านถนนศรีจันทร์ ให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง และผลจากการดำเนินงานร่วมกันที่ผ่านมาช่วยฟื้นฟูให้ย่านศรีจันทร์กลับมาคึกคักและมีชีวิตชีวาอีกครั้งได้กระทั่งถึงปัจจุบัน
การสร้างการมีส่วนร่วมและความร่วมมือในการทำงาน	การมีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการวางแผน การที่คณะทำงานโครงการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้รับผลประโยชน์และรับผลกระทบจากโครงการได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มแรก คือ มีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา ความต้องการ ในการให้ข้อมูลตั้งแต่การวางแผน รวมไปถึงมาร่วมกันทำงาน ร่วมแสดงความคิดเห็น และร่วมแก้ปัญหาในช่วงเวลาที่ได้ทำงานร่วมกัน จนกระทั่งร่วมรับประโยชน์ ซึ่งการที่คนได้เข้ามามีส่วนร่วมนอกจากจะได้รับฟังความคิดเห็นของเขาแล้ว ยังเป็นการป้องกันทางอ้อมเพื่อมิให้มีการต่อต้าน เนื่องจากจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้คนในพื้นที่ทราบว่า มีผู้ที่เป็นตัวแทนได้เข้ามาเกี่ยวข้อง ร่วมรับรู้ ตั้งแต่ขั้นตอนการเสนอปัญหาและการวางแผนการทำงาน กรณีย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ความสำเร็จส่วนหนึ่งเกิดจากการได้รับความร่วมมือ ทั้งนี้ความสำเร็จที่เห็นผลชัดเจนได้แก่ มีการตั้งคณะทำงานที่ทำงานเรื่องนี้โดยเฉพาะ และคณะทำงานประกอบด้วยองค์ประกอบที่หลากหลาย แต่ละฝ่ายมีความถนัด มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในเรื่องที่ได้รับมอบหมายชัดเจน การทำงานจึงสามารถขับเคลื่อนไปได้ (ศรีจันทร์คลับ, 2562)
การค้นหาคำปรึกษาและความต้องการเพื่อหาแนวร่วม	ในกระบวนการทำงานเน้นไปที่กระบวนการมีส่วนร่วม เน้นไปที่กระบวนการหาต้นแบบหรือคติวิเคราะหต้นแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บข้อมูลต่าง ๆ การตีโจทย์เพื่อกำหนดศักยภาพให้กำหนดปัญหา แล้วก็นำมาสู่การทดลองแก้ไขปัญหาคือว่า สิ่งที่ต้องการมีหลายแบบ สำหรับตัวกระบวนการออกแบบเริ่มตั้งแต่การสร้างกระบวนการในส่วนร่วมซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาเมือง โดยนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ร่วมกับเทศบาลนครขอนแก่น ได้จัดกระบวนการ การประชุมปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากชุมชน หลังจากนั้นนักศึกษาในคณะ

ประเด็น	รายละเอียด
	สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีการนำเสนอผ่านทางออนไลน์ เพื่อหาแนวความคิดที่โดนใจสำหรับการนำไปใช้ในการปฏิบัติทดลองจริง
ด้านการขยายการยอมรับและการรับรู้เพื่อให้เห็นความสำคัญ	การที่จะทำให้คนยอมรับนั้น จำเป็นต้องมีกระบวนการสร้างการรับรู้ก่อน เพื่อให้เขาได้รู้ว่า ในพื้นที่ที่มีการประชุม มีตัวแทนชุมชนได้เข้าไปเกี่ยวข้อง ในที่นี้หมายถึง การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น และเมื่อมีการประชุมแล้ว เทศบาลนครขอนแก่นในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ได้แจ้งให้ทราบผ่านกลไกการประชุมคณะกรรมการชุมชน ซึ่งจัดให้มีการประชุมทุกเดือน เพื่อให้เกิดการรับรู้ และการบอกต่อ การกระจายข่าวสารในชุมชนต่อไป ซึ่งนอกจากการยอมรับของชุมชนแล้ว การสนับสนุนจากผู้ประกอบการในพื้นที่ก็มีส่วนสำคัญ ศรีจันทร์สร้างสรรค์ สะท้อนเห็นว่า การที่ภาคธุรกิจ การค้า มองเห็นความสำคัญ ยอมรับในตัวโครงการแล้วเข้ามาช่วยเสริมแรงสนับสนุนการทำงานร่วมกัน จะทำให้นำไปสู่ผลสำเร็จที่ยั่งยืนขึ้นได้
การสนับสนุนจากภาคีที่เกี่ยวข้องและทรศนะของหน่วยงานภายนอกที่มีต่อเมือง	การได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้คนที่อยู่ในระบบนิเวศ ตั้งแต่องค์กรปกครองท้องถิ่น ภาคธุรกิจ ภาครัฐ ภาคประชาชน หรือแม้กระทั่งนักเรียน นักศึกษา บุคลากรทางการศึกษา ล้วนมีส่วนสำคัญในการสร้างให้เกิดทิศทางที่ชัดเจนเพื่อนำไปสู่ความเป็นย่านสร้างสรรค์ ดังนั้น ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จอีกด้านหนึ่ง คือ การได้รับสนับสนุนจากหลายภาคส่วนที่กล่าวมา เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานไปได้ กรณีย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ ในที่นี้ คือ การที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบขอนแก่น (TCDC Khon Kaen) ในเรื่ององค์ความรู้ด้านการออกแบบ การปรับปรุงภูมิทัศน์ การใช้ภูมิสถาปัตย์เข้ามาช่วยในการออกแบบปรับผังเมือง การให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่เพื่อต่อยอดเป็นความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งบทบาทของศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบขอนแก่น ในเรื่องของการพัฒนาย่านสร้างสรรค์ในขอนแก่นนั้นอยู่ในฐานะที่ปรึกษาและสนับสนุนองค์ความรู้ เนื่องจากเป็นองค์กรที่มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญโดยตรงและมีประสบการณ์ที่สามารถนำมาใช้ได้จริง

ผลจากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการพัฒนาย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ ซึ่งข้อเสนอนี้ได้มาจากการประมวลความคิดเห็นและข้อเสนอจากผู้ให้สัมภาษณ์งานวิจัย ประกอบด้วย 6 ประเด็นตามรายละเอียดข้างต้น ดังนี้

- 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐานและกายภาพ
 - 2) ด้านความพร้อมในการพัฒนา
 - 3) ด้านเศรษฐกิจ
 - 4) ด้านการขยายการยอมรับและการรับรู้เพื่อให้เห็นความสำคัญ
 - 5) ด้านการส่งเสริมและขยายการมีส่วนร่วม
 - 6) ด้านการบริหารจัดการพื้นที่
- รายละเอียดดัง ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางในการพัฒนาย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์

ประเด็น	ข้อเสนอ
ความพร้อมและศักยภาพของพื้นที่	ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานบริเวณย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ รวมทั้งควรมีการขยายพื้นที่โครงการให้ครอบคลุมทั้งถนนศรีจันทร์ ตั้งแต่บริเวณสี่แยกเซ็นทรัลขอนแก่น ไปจนถึงบริเวณหน้าโรงพยาบาลขอนแก่น เนื่องจากบริเวณนี้ มีการใช้พื้นที่ในหลากหลายรูปแบบ มีร้านค้า อาคารพาณิชย์ และอาคารเก่าแก่ ตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก และบริเวณสี่แยกหน้าวัดศรีจันทร์มีการจราจรที่คับคั่งตลอดทั้งวัน ดังนั้น ควรปรับปรุงทางเท้า และหาพื้นที่ว่างเปล่า ทำเป็นที่จอดรถแล้วส่งเสริมให้ผู้คนจอดรถไว้ในบริเวณที่จัดให้และมาเดินทางสัญจรบนทางเท้ามากขึ้น ซึ่งนอกจากจะทำให้ช่วยลดมลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง และช่วยให้ร้านค้าสามารถจำหน่ายสินค้าได้มากขึ้นด้วย ซึ่งการปรับปรุงทางกายภาพนี้รวมไปถึง สภาพถนน ร่องน้ำ ทางระบายน้ำ ทางเท้า ทางเดินรถจักรยาน และการสร้างจุดแลนด์มาร์คไว้ให้นักท่องเที่ยวได้มาถ่ายรูป เป็นจุดศูนย์กลางที่นักท่องเที่ยวหรือคนทั่วไปที่เมื่อมาถึงถนนศรีจันทร์จะต้องเดินทางมาถ่ายรูป ณ จุดนี้ด้วย นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ควรมีการรื้อฟื้นอาคารเก่าแก่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์มาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น ร้านค้าเก่าแก่ที่ปิดลงไป หรือแสวงหาแหล่งทุนเพื่อให้ผู้ประกอบการที่ต้องการปรับปรุงอาคารร้านค้าสามารถกู้ยืมได้ และควรส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่บริเวณนี้แก่ผู้ประกอบการ คนรุ่นใหม่ ที่เติบโตอยู่ในย่านนี้ให้สามารถสร้างธุรกิจในพื้นที่บริเวณย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ เพื่อให้เป็นการสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่ รวมทั้งสร้างผู้ประกอบการคนรุ่นใหม่ที่มีแนวคิดที่ต้องการจะมีธุรกิจของตนเอง เป็นต้น

ประเด็น	ข้อเสนอ
การสร้างการมีส่วนร่วมและความร่วมมือในการทำงาน	คณะทำงานที่ตั้งขึ้นมาเพื่อทำการพัฒนาพื้นที่ย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์นี้ ควรมีกิจกรรมและทำงานต่อเนื่อง หรือมีการติดต่อสื่อสารกันผ่านการประชุมประจำเดือน หรือในรูปแบบสื่อสังคมออนไลน์ที่ทำอยู่ เช่นที่ทำอยู่นี้ตลอดไป ซึ่งถือเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการที่จะพัฒนาต่อไป และควรมีวิธีการแสดงออกและสื่อสารเพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานภายนอกรับรู้ว่าเป็นกลุ่มที่มีความพร้อมที่จะได้รับการส่งเสริมให้ทำงานพัฒนาพื้นที่ อันประกอบด้วย การมีคณะทำงานที่ชัดเจน และมีองค์ประกอบของคณะทำงานที่หลากหลาย และเป็นคนในพื้นที่ ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาคราชการ ภาคเอกชน และชุมชน รวมถึงการแสวงหาแหล่งทุนภายนอก เพื่อใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มฯ ต่อไป
การค้นหาปัญหาและความต้องการเพื่อหาแนวร่วม	ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในอดีตและปัจจุบันที่ทางเทศบาลนครขอนแก่น ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนในเขตเทศบาลได้มีส่วนร่วม นั้น นับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและในทรรศนะของผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ กิจกรรม ให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทุกครั้ง รวมไปถึงการขยายการมีส่วนร่วมไปยังทุกกลุ่มที่อยู่ในเยาวชนนอกเหนือจากกลุ่มผู้นำชุมชนที่ทำอยู่แล้ว ควรมีการขยายผลสร้างการมีส่วนร่วมในกลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาสาสมัคร และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอความต้องการในโอกาสต่อไปเมื่อมีการทำกิจกรรมอื่นภายใต้โครงการนี้
ด้านการขยายการยอมรับและการรับรู้เพื่อให้เห็นความสำคัญ	ควรมีขยายผลของการดำเนินโครงการให้สาธารณชนทราบอย่างทั่วถึงมากขึ้น ทั้งในพื้นที่โครงการเอง รวมไปถึงพื้นที่สาธารณะที่คนเข้าถึงได้ทั่วถึง เช่น ในเว็บไซต์หรือสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นเพจสาธารณะและมียอดผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก ซึ่งการขยายการรับรู้สามารถทำได้ผ่านบุคคลสำคัญที่มีชื่อเสียงในกลุ่มเยาวชน กลุ่มคนที่มีคนรู้จักเป็นจำนวนมาก หรือที่เรียกว่า เน็ตไอดอล คนที่เป็นลูกหลานของคนขอนแก่น หรือคนที่รู้จักพื้นที่นี้หรือได้เติบโต เรียนหนังสือ มีความคุ้นเคยและได้คลุกคลีหรือผู้ที่ทำงานในย่านนี้ และรู้จักพื้นที่นี้เป็นอย่างดี ควรมีการเฟ้นหาบุคคลเหล่านี้มาช่วยโปรโมต ขยายผลของโครงการ ช่วยประชาสัมพันธ์พื้นที่ย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

ประเด็น	ข้อเสนอ
การสนับสนุนจากภาคีที่เกี่ยวข้องและพรรคชนของหน่วยงานภายนอกที่มีต่อเมือง	คณะทำงานที่เข้ามาบริหารพื้นที่ ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลที่เป็นประธานกลุ่ม และเปลี่ยนแปลงบุคคลที่เป็นผู้ประสานงานหลัก ซึ่งทำให้บางครั้งกิจกรรมหยุดชะงัก ไม่มีกิจกรรม หรือการดำเนินงานหยุดนิ่งลงไป ดังนั้น เทศบาลนครขอนแก่น ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ ควรส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มให้มีกลุ่มคนที่สามารถบริหารจัดการพื้นที่ได้อย่างอิสระ เช่น อาจมีการตั้งงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม หรือ การหาแหล่งทุนสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มได้เอง ในอนาคตหากสามารถสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มศรีจันทร์คลับได้ในรูปของการจัดตั้งเป็นนิติบุคคล การตั้งสมาคม จะทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งและสามารถจัดหาทุนในการบริหารจัดการกลุ่มรวมถึงมีกิจกรรมและโครงการในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายมากขึ้นได้

อภิปรายผลการวิจัย

องค์ประกอบความเป็นสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นสินทรัพย์ต้นทุน ศักยภาพของพื้นที่ที่สามารถทำได้ และที่ผ่านมา ในการพัฒนาย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ มีประวัติความเป็นมา และพัฒนาการ เหตุการณ์สำคัญอะไรบ้างที่เข้ามากระทบ บุคคลที่เกี่ยวข้องรวมถึงคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์รับรู้คุณค่าความสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างไร และท้ายที่สุดเพื่อให้เกิดแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาและเกิดบทเรียนในการพัฒนาเมืองตามแนวทางการพัฒนาย่านสร้างสรรค์ ผลจากการวิจัยนี้ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันในการพัฒนาย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น การพัฒนาเมืองขอนแก่น เพื่อพัฒนาเมืองสู่สากล และสร้างสังคมแห่งความสุข ย่านศรีจันทร์จึงถูกหยิบขึ้นมาเป็นย่านสร้างสรรค์ย่านแรกเพราะเป็นย่านดาวทาวนใจกลางเมือง เป็นย่านธุรกิจสำคัญและย่านนี้มีโครงสร้างที่สมบูรณ์ในระดับหนึ่ง ดังนั้น การไปต่อยอดโดยเฉพาะเพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในเมือง จะทำให้การทำงานเกิดผลที่ดีและมีความสำเร็จได้มาก การพัฒนาย่านสร้างสรรค์ในขอนแก่นมีเป้าหมายเพื่อให้มีการจ้างงานมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ส่งผลให้โครงการนี้ช่วยทำให้อ่านสร้างสรรค์ศรีจันทร์มีการพัฒนาที่ดีขึ้น มีชีวิตชีวามากขึ้นธุรกิจเศรษฐกิจจะดีขึ้นซึ่งเป็นประโยชน์กับคนในย่าน และช่วยให้เมืองขอนแก่นน่าอยู่ยิ่งขึ้น โดยการทำงานพัฒนามีโครงการนี้ได้ก่อให้เกิดความร่วมมือจากหลากหลายภาคส่วน มีโครงสร้างการทำงาน มีการแบ่งงานกันทำที่ชัดเจน จนกระทั่งสามารถตกผลึกได้โครงการนำร่องหลายโครงการ สอดคล้องกับ ศศิพัชร เมฆรา นรินทร์ น้ำใจดี กัลยาณี สายสุข และณัฐธิยา วัฒนศิริศาสตร์ (2564) ที่ได้วิจัยเรื่อง มรดกทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เทศบาลตำบลแม่อ้น อำเภอแม่อ้น จังหวัดเชียงราย และพบว่า พื้นที่เทศบาลตำบลแม่อ้นเป็นพื้นที่ทำเลที่ตั้งที่เป็นเอกลักษณ์ในลักษณะทางภูมิศาสตร์เพราะเป็นพื้นที่ทางผ่านไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานและเป็นพื้นที่ที่มีความแตกต่างทาง

ชาติพันธุ์ของผู้คนที่อยู่อาศัย ในการพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เทศบาลตำบลแม่จัน ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม และหลายครั้งที่ความคิดเห็นข้อเสนอของชุมชนได้รับการรับฟังและนำไปสู่ปฏิบัติเพื่อการพัฒนา ซึ่งทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมย่อมเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร และที่สำคัญผู้ที่มีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของเครือข่ายความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนเครือข่ายที่ดีที่สุด เช่นเดียวกับการพัฒนาย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างทางความคิด และภูมิหลังของทุกกลุ่มคนที่เข้ามาร่วมขับเคลื่อน โดยให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ นอกจากนั้นในงานวิจัยของกฤษฎา ฝโลปกรณ์ และระวี หาญเผชิญ (2566) ในเรื่องกระบวนการสร้างความร่วมมือในมิติการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ของผู้คน กรณีศึกษาย่านศรีจันทร์ เมืองขอนแก่น ซึ่งทั้งสองพบว่า กรณีย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์สร้างพื้นที่ในการสื่อสารออนไลน์ ที่ได้ก่อให้เกิดระบบนิเวศที่หลากหลายและมีช่องทางในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์อันช่วยสร้างความเท่าเทียมและทั่วถึง ทำให้ทุกกลุ่มเกิดความผูกพันกับประเด็นปัญหา และการพัฒนาอันจะนำไปสู่การมีความรู้สึกร่วมที่มากขึ้น และช่วยพัฒนาระดับความสัมพันธ์และสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดีในย่าน ซึ่งข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยได้พบจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเช่นเดียวกัน และยังพบว่า ปฏิสัมพันธ์ของผู้คนในย่านผ่านการสื่อสารทางสังคมออนไลน์ และการพบปะกันยังคงดำเนินต่อไปจนถึงปัจจุบัน

2. ศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของการพัฒนาย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ ปัจจัยและเงื่อนไขที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของการพัฒนาย่านศรีจันทร์สร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1) ความพร้อมและศักยภาพของพื้นที่ 2) การเริ่มต้นที่ค้นหาปัญหาและความต้องการเพื่อหาแนวร่วมการ 3) สร้างการมีส่วนร่วมและความร่วมมือในการทำงาน 4) การสนับสนุนจากภาคีที่เกี่ยวข้องและทรศณะของหน่วยงานภายนอกที่มีต่อเมือง และ 5) การยอมรับของชุมชน ผู้ประกอบการ ร้านค้า และคนที่ใช้ชีวิตในย่านนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของจากรุวรรณ ขำเพชร (2560) ที่สรุปลักษณะการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ที่เหมาะสมว่า ประกอบไปด้วย 1) การสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในย่าน (sociability) มีลานกิจกรรม ประกอบด้วยพื้นที่ทางสังคม 2) กิจกรรมและการใช้งาน (Uses & Activities) อันประกอบไปด้วยการจัดพื้นที่รองรับกิจกรรมสำหรับลักษณะบุคคลของแต่ละชนชาติ การออกแบบจังหวะพื้นที่ ให้เหมาะกับการใช้อย่างมีคุณภาพและสุนทรีย์ 3) การสัญจรและเข้าถึงและการเชื่อมต่อ (Access & Linkage) เป็นการเชื่อมต่อการเข้าถึงพื้นที่หรือจุดเชื่อมต่อ (Node) ที่สะดวก 4) ความสะดวกสบายและภาพลักษณ์ (Comfort & Image) พื้นที่พร้อมพงษ์ย่านสุขุมวิท ที่พื้นที่สะอาด สภาพกายภาพสวยงาม นอกจากนั้นในงานวิจัยของชนิษฐา โชติกวนิชย์ (2563) ที่ศึกษาบทเรียนความสำเร็จของเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ในประเทศพบว่า ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์คือ เมืองภูเก็ตและเมืองเชียงใหม่ เมืองค์ประกอบที่สำคัญ คือ (1) ความพร้อมและศักยภาพของเมือง จากการถอดบทเรียนเมืองสร้างสรรค์จังหวัดภูเก็ตและจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ทั้งสองเมืองมีประวัติศาสตร์การติดต่อร่วมมือทางวัฒนธรรมกับองค์การระหว่างประเทศ คือ องค์การยูเนสโกมาอย่างยาวนาน และเป็นเมืองที่ประวัติศาสตร์ยาวนาน และการดำเนินการพัฒนาไปสู่เมืองสร้างสรรค์ ทั้งสองเมืองได้มีการวางแผน กำหนด

เป้าหมาย นโยบาย ยุทธศาสตร์ รวมทั้งต่างมีแผนงานและกิจกรรมที่ชัดเจน (2) ชุมชนมีความพร้อม มีความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาอย่างชัดเจน และนอกจากนั้น คือ คนในชุมชนที่อยู่อาศัยอยู่หรือประกอบอาชีพมีทักษะ ความรู้ ด้านภาษา ด้านเทคโนโลยีและมีความสามารถในการประสานงาน (3) ได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และประชาชนในชุมชน โดยมีความร่วมมือกันและหน่วยงานกลางให้การสนับสนุนชุมชน (4) มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการกำหนดแผนการพัฒนา และดำเนินการตามแผน มีความมุ่งมั่นและต่อเนื่อง (5) มีการทำงานและเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะเครือข่าย ให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้สะท้อนถึงการนำแนวทางการพัฒนาเมืองแนวคิดใหม่ ๆ ซึ่งเป็นประสบการณ์การพัฒนาจากต่างประเทศมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย และแสดงถึงบทเรียนที่ได้จากการทดลองใช้ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี อาจยังไม่สามารถครอบคลุมกับปรากฏการณ์การพัฒนาในกรณีอื่นได้ ดังนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการสำรวจการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยควรทำการวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นและระดับการรับรู้ เพื่อให้ทราบถึงความตระหนักรู้ และยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนรอบข้าง รวมถึงเพื่อค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา

ควรมีการศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค โอกาส และข้อจำกัดในการดำเนินงาน เพื่อชี้ให้เห็นจุดที่ยังต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข ที่ยังต้องได้รับการพัฒนาต่อไปด้วย

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กฤษฎา ฝัฒปกรณ์ และระวี หาญเผชิญ. (2566). กระบวนการสร้างความร่วมมือในมิติการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ของผู้คน กรณีศึกษาย่านศรีจันทร์ เมืองขอนแก่น. วารสารสถาปัตยกรรม การออกแบบและการก่อสร้าง, 5(2), 58-69.

ชนิษฐา โชติกวนิชย์. (2563). รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่องต้นแบบการพัฒนาเมืองสู่การเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ ขององค์การยูเนสโก. สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://image.mfa.go.th/mfa/0/yZ0EO327fd/เอกสาร/nbt/nbt12/IS/12047.pdf>

จังหวัดขอนแก่น. (2562). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ. สืบค้น 10 ตุลาคม 2566, จาก <http://www.khonkaen.go.th/khonkaenfileDir/proGen/20190621-DOC24june621.pdf>

- จารุวรรณ ข้าเพชร. (2560). **พื้นที่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ย่านสุขุมวิท**. วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม, 5(1), 42 – 60.
- เทศบาลนครขอนแก่น.(2565). รายงานผลการดำเนินงานโครงการ“ศรีจันทร์ย่านสร้างสรรค์ความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ.ขอนแก่น: เทศบาลนครขอนแก่น.
- นันทกานต์ ทองวานิช. (2560). The Creative District Foundation กลุ่มคนสร้างเมือง เพื่อเมืองสร้างอนาคต. นิตยสารส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ผลักดันเศรษฐกิจไทย,8(7),28 – 33.
- พุดิสสรค์ กันยาพันธ์. (2563). **คุยกับ รศ.ดร.รวิ หาญเผชิญ “อีหย่งน้อย” เปิดเมือง ปลุกอนาคต ขอนแก่นXศรีจันทร์**. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://thecitizen.plus/node/34428>.
- ภารดี ตั้งแต่ง. (2562). **การประชุมศรีจันทร์คลับ (Srichan Club) ครั้งที่ 2**. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2565, จาก https://srichanclubkk.wixsite.com/creativedistrict/post/srichan-club-meeting-2_co-create-srichan.
- รวิ หาญเผชิญ. (2560). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเมืองพิเศษเทศบาลนครขอนแก่นระยะที่ 2 : รายงานผลการดำเนินงานฉบับสมบูรณ์ (Final report)**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศรีจันทร์คลับ. (2562). **ย่านสร้างสรรค์คืออะไร – ย่านสร้างสรรค์ศรีจันทร์**. สืบค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2565, จาก https://srichanclubkk.wixsite.com/creativedistrict/post/creative-district_srichan_khon-kaen
- ศศิพัชร เมฆราน ครินทร นำใจดี กัลยาณี สายสุข และณัฐิยา วัฒนศิริศาสตร์. (2564). **มรดกทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เทศบาลตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย**. วารสารนิติรัฐกิจและสังคมศาสตร์, 5(2), 183 – 195. .
- ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ, สุรเดช ทวีแสงสกุลไทย, สุรียานนท์ พลสิม. (2564). **การพัฒนาเมืองอัจฉริยะขอนแก่น**. ขอนแก่น: คลังน่านวิทยา.
- ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ, สุรเดชทวี แสงสกุลไทย, สุรียานนท์ พลสิม และพีรสิทธิ์ คำวนณศิลป์. (2562). **ขอนแก่นโมเดล**. ขอนแก่น: คลังน่านวิทยา.
- ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ. (2560). **จับกระแสนาคตเศรษฐกิจสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: ชันด์การพิมพ์ จำกัด.
- ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ. (2560). **ย่านสร้างสรรค์ เพิ่มขีดความสามารถทางเศรษฐกิจผ่านมิติการพัฒนาพื้นที่**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) (2562). **ศรีจันทร์คลับ**. สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www.cea.or.th/th/single-district-project/Srichan-Club>
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน). (2566). **Makeover ศรีจันทร์**. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://www.cea.or.th/th/single-district-project/srichan-makeover>

อาศิรา พนาราม. (2562). **ศรีจันทร์ ว่าที่ย่านสร้างสรรค์ถิ่นอีสาน**. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/873>.

Translated References

- Chotikawanit, K. (2020). **Individual Study in Urban Development towards becoming a UNESCO Creative Cities Network**. Retrieved November, 10 2023, from <https://image.mfa.go.th/mfa/0/yZ0EO327fd/เอกสาร/nbt/nbt12/IS/12047.pdf> (in Thai)
- Creative Economy Agency (Public Organization). (2019). **Srichan Club**. Retrieved November, 10 2022, from <https://www.cea.or.th/th/single-district-project/Srichan-Club> (in Thai)
- Creative Economy Agency (Public Organization). (2023). **Srichan Makeover**. Retrieved November, 10 2023, from <https://www.cea.or.th/th/single-district-project/srichan-makeover> (in Thai)
- Hanpachern, R. (2020). **Final report on Participation Action Research for Khon Kaen Municipality as Special City Project in Phase 2**. Khon Kaen: Khon Kaen Municipality. (in Thai)
- Kanyaphan, P. (2023). **Talk with Assoc. Dr. Rawee in topic “E Yang Nor” Open City for the Future of Khon KaenXSrichan**. Retrieved February, 20 2023, from <https://thecitizen.plus/node/34428>. (in Thai)
- Khon Kaen Province. (2019). **The Guidebook for Smart City Development Plan**. Retrieved October, 10 2023, from www.khonkaen.go.th/khonkaenfileDir/proGen/20190621-DOC24june621.pdf. (in Thai)
- Khon Kaen Municipality. (2022). **Report on the Results of the project “Srichand creative district: Neighborhood for Economic Equality**. Khon Kaen: Khon Kaen Municipality. (in Thai)
- Kumpetch, J. (2017). **The Creativity of Sukhumvit Area in Bangkok Metropolitan**. *The Journal of Social Communication Innovation*, 5(1), 42 – 60. (in Thai)
- Mekara, S., Namjaidee, N., Saisuk, K. and Watthanasirisat, N. (2021). Cultural Heritage and Community Empowerment for Creative Economy in Mae Chan Municipality, Mae Chan District, Chiang Rai Province. *The Journal of Law, Public Administration and Social Science*, 5(2), 183 – 195. (in Thai)
- Palopakorn, K. and Hanpachern, R. (2023). **The Process of Building Collaboration in the Dimension of Promoting Local People's Interaction: A Case Study of Sri Chan**

- District, Khon Kaen City.** Journal of Architecture, Design and Construction, 5(2), 58-69. (in Thai)
- Panaram, A. (2019). **Srichan: The next Creative District in Esan.** Retrieved February, 20 2023, from <https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/873>
- Thongwanich, N. (2020). The Creative District Foundation: People building a city for the city build the future. *Creative Thailand Magazine*, 8(7), 28 – 33. (in Thai)
- Srichan Club. (2019). **What is Creative District: Srichan Creative District.** Retrieved February, 18 2022, from <https://srichanclubkk.wixsite.com/creativedistrict/post/creative-district-srichan-khon-kaen> (in Thai)
- Tangtang, P. (2019). **The 2nd of Srichan Club Meeting.** Retrieved on February, 15 2023, from <https://srichanclubkk.wixsite.com/creativedistrict/post/srichan-club-meeting-2-co-create-srichan>. (in Thai)
- Thailand Creative & Design Center (TCDC). (2020). **Catching the Future Trend of the Creative Economy.** Bangkok: Santa Printing House. (in Thai)
- Thailand Creative & Design Center (TCDC). (2020). **Creating a Creative district can Indeed Increase Economic Capacity Through Various Dimensions of Area Development.** Bangkok: Thailand Creative & Design Center (TCDC). (in Thai)
- Wongthanavas, S., Taweesaengsakulthai, S. and Pholsim, S. (2021). **Khon Kaen Smart City Development.** Khon Kaen: Klangnanawittaya Printing House. (in Thai)
- Wongthanavas, S., Taweesaengsakulthai, S., Pholsim, S. and Kamnuansilpa, P. (2019). **Khon Kaen Model.** Khon Kaen: Klangnanawittaya Printing House. (in Thai)